

the Implementation of Decisions and Application of the Practice of the European Court of Human Rights", the practice of the ECtHR is one of the sources of law in Ukraine. The European Court of Human Rights has repeatedly considered cases related to domestic violence, so its decisions can serve as a guide for courts when solving this category of cases.

Of the analyzed cases, only 8% (17 cases) were applied to the practice of the ECHR. Therefore, courts mostly do not use the practice of the ECtHR when deciding the issue of bringing criminal responsibility for committing domestic violence. Decision-making without orientation to the practice of the ECtHR can lead to the resolution of such cases without taking into account the entire global problem of domestic violence.

Literature

1. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 груд. 2017 року № 2229-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
3. Liability for domestic violence during wartime: Case law Legal newspaper, Ukrainian professional legal publication, 2022 URL: <http://surl.li/owjcl>.
4. Litvinova I., Adamenko O. State policy in the field of prevention and counteraction to domestic violence in Ukraine: current state and prospects for improvement. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. зб. наук. пр. Київ: НАУ, 2023. № 2 (67).

УДК 343.9(477)(043.2)

Бахмач А.О., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

В суспільстві в різні часи одночасно співіснують багато різних соціальних груп і між ними постійно відбувається взаємодія. Одним з наслідків воєнних дій, які тривають в Україні під час повномасштабної збройної агресії, є значне кількісне збільшення в країні такої соціальної групи як військовослужбовці. Офіційні дані щодо кількості військовослужбовців наразі не оприлюднюються, але за оцінками експертів вона складає понад мільйон. Зараз військові здебільшого знаходяться далеко від великих міст. Але прийде час, коли після

демобілізації військовослужбовці почнуть повертатися до мирного життя. Чи готуються до цього суспільство та держава?

Суспільство та державні інституції мають обов'язок перед військовослужбовцями максимально дбайливо допомогти їм адаптуватись (реінтегруватись) до цивільного життя після демобілізації. Для цього вже створюється система закладів реабілітації, психофізичної та соціальної підтримки, в тому числі, професійної перепідготовки, допомоги у працевлаштуванні тощо. В той же час, необхідно розуміти, що такі кроки будуть мати також позитивний ефект не тільки для самих військовослужбовців, а й безпосередньо впливатимуть на ситуацію з безпекою в самому суспільстві. Адже ті психологічні та фізичні травми, які отримують військовослужбовці під час перебування у зоні бойових дій, безпосередньої участі у бойових діях створюють значний негативний вплив на стан не тільки їхнього фізичного, а й психічного здоров'я. Наслідком цього може бути значне зростання рівня агресії, спрямованої як на оточуюче суспільство, так і на себе (аутоагресії). Вже сьогодні статистика [1] вчинення кримінальних правопорушень підтверджує таке прогнозування. Якщо за 2022 рік, військовослужбовцями було вчинено 3 605 кримінальних правопорушень, то за 2023 рік вже 8 167, тобто їхня кількість зросла на 126,5%.

Проблема злочинності серед військових ветеранів десятиліттями є предметом вивчення, зокрема, в США. Незважаючи на те, що війна у В'єтнамі завершилась для американських військ у 1972 році, тобто більше 50 років тому, наслідки участі військових у війні, зокрема, як вона вплинула на поведінку в соціумі таких військових, вивчається американським урядом та науковцями і сьогодні, адже немає явних та простих рецептів як допомагати таким людям впоратись із психічними травмами, навіть значної давнини. Сьогодні у світі існує багато різноманітних підходів до реабілітації психологічно травмованих дітей та дорослих, цивільних та військових. В Україні вже створено та працює достатньо багато реабілітаційних центрів, які, переважно, допомагають військовим після отриманих поранень, або з діагностованими психічними захворюваннями, зокрема ПТСР. Але, чи буде достатньо цього після завершення воєнного стану та демобілізації сотен тисяч військових? Слід визнати, що більшість військовослужбовців, особливо ті, які безпосередньо брали участь у бойових діях, будуть мати психічні травми, що впливатиме на їхню поведінку в соціумі.

Зважаючи на відсутність в Україні обов'язкового нормативного механізму визначення психічного стану військових, які повертаються до цивільного життя та не очікуючи, що всі такі люди самостійно звернуться за психологічною допомогою, вбачаються вкрай високі ризики, що багато військових залишаться один на один зі своїми психічними проблемами. Крім того, слід розуміти, що військові, які втратили своє здоров'я у

військових діях цілком правомірно після демобілізації будуть мати високі очікування від держави щодо моральної підтримки, поваги та фінансової підтримки. Невиправдані ж очікування є одним з факторів зростання рівня агресії людини, що, в свою чергу, підвищує ризики вчинення антисоціальних дій та кримінальних правопорушень.

Крім того, не слід забувати, що військові, внаслідок отриманого бойового досвіду, не будуть мати такий рівень страху перед заходами державного примусу та покарання, який є у звичайних цивільних, і це може призвести до неочікуваного рівня забезпечення державою своїх прав з їхнього боку. Так, гармонійне прийняття та співіснування з військовими ветеранами у цивільному житті вимагатиме дуже високої толерантності у суспільстві та дуже високої якості реалізації управлінських функцій державою.

Безумовно, до повернення військових, які брали участь у бойових діях, суспільству та державі необхідно готуватись, адже об'єктивно ми маємо розуміти, що військові мають беззаперечне право на повагу та економічну стабільність. І може виникнути ситуація, якщо заходи з реінтеграції військових до цивільного життя виявляться неефективними, коли не військові будуть «іншими» в цивільному житті, а цивільні стануть «іншими» – несприятливим оточенням щодо сотен тисяч людей, які можуть відстояти свої права без страху, об'єднані воєнною дисципліною та чітким розумінням внутрішньої ієрархії.

Що має бути враховане при формуванні державної політики в цьому питанні? Звичайно, допомогти демобілізованим військовослужбовцям реінтегруватись у цивільне життя, максимально оточити їх увагою, розумінням та підтримкою. Але цього недостатньо. Мають бути чіткі відповіді на питання: чи держава зможе оцінити психологічний стан кожного військового, допомогти кожному, хто потребує допомоги? Держава повинна створити економічні умови для гармонійної взаємодії різних соціальних груп, в даному випадку цивільних та демобілізованих військових. Не слід недооцінювати, що вже існує міжнародний досвід, зокрема, досвід США, використовуючи який ми зможемо допомогти демобілізованим військовим в Україні якнайшвидше адаптуватись до цивільного життя. Цей досвід необхідно ретельно вивчати, щоб створити власну систему, яка буде ефективно працювати. Головне, щоб система охоплювала кожного військового ветерана. При цьому також слід врахувати, що найкращими помічниками для військових є самі військові, люди зі свого кола, яких необхідно активно залучати і в систему психологічної і соціальної підтримки (військові психологи, капелани), і в систему військової юстиції, відновлення якої в Україні розглядається, наразі, на законодавчому рівні.

Суспільству та державі не варто ані ідеалізувати, ані недооцінювати військових ветеранів та потрібно розуміти, що військові ветерани це

звичайні люди які потрапили в незвичайні обставини і їм потрібна підтримка та допомога, причому всім без винятку і тим хто був демобілізований з державними нагородами, і тим, хто вчинив правопорушення під час перебування на військовій службі. Адже слід визнавати, що агресивність та, відповідно, високі ризики вчинення кримінальних правопорушень існували у окремих військовослужбовців і до мобілізації, оскільки мобілізуються вже сформовані особистості. Питання полягає в тому, щоб державні інституції мали інструменти, які дозволять своєчасно визначати, як змінився рівень такої агресивності за час участі у бойових діях, та мали розуміння, як допомогти таким людям. Як показує досвід США [2], демобілізація за непочесними підставами тобто тих військових, які під час перебування на військовій службі вчиняли правопорушення, та позбавлення таких військовослужбовців пільг та підтримки після демобілізації тільки підвищують їхню агресивність, внаслідок чого значно збільшуються ризики вчинення ними кримінальних правопорушень. Тому державі та суспільству при формуванні державної ветеранської політики необхідно враховувати, що заходи з підтримки ветеранів мають поширюватись на усіх ветеранів без винятку.

Все наведене вище свідчить, що запобігання злочинності серед військовослужбовців має стати надзвичайно важливим елементом ветеранської політики та має бути регламентоване нормативно-правовими актами та забезпечене достатнім фінансуванням.

Література

1. Статистична інформація про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за 2020 рік, за 2021 рік, за 2022 рік, за 2023 рік. Офіс Генеральна прокуратура: веб-сайт. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

2. From Service through Reentry. A Preliminary Assessment of Veterans in the Criminal Justice System: report of Council on Criminal Justice. С. 3. URL: <https://counciloncj.org/vjc-preliminary-assessment>.

УДК 343.2(043.2)

Большакова Д.О., здобувачка вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя, Україна

СПЕЦІАЛЬНА КОНФІСКАЦІЯ ЯК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХІД В УГОДІ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ

Відповідно до ст. 472 КПК в угоді про визнання винуватості серед